

Tehnica autorului in realizarea nuvelei La tiganci de Mircea Eliade

a) Nuvela "La tiganci" este o capodopera a literaturii fantastice romanesti; din insemnarile autorului (notate in "Jurnal") reiese ca intentia lui a fost revelarea a doua lumi paralele existente in universul cotidian. Cu alte cuvinte, exista o realitate vizibila, concreta si logica (pe care o cunoastem cu totii) si o alta realitate (ascunsa, ilogica, nestiuta, cunoscuta fragmentar sau deloc de catre personaje).

Din aceasta conceptie deriva ordonarea actiunii din "La tiganci" pe doua planuri antitetice: profan/sacru, real/fantastic, viata/moarte, timp terestru/timp transcendent.

in aceeasi ordine de idei, se inscrie si structura compozitionala a acestei opere: conform opiniei lui Sorin Alexandrescu, nuvela este alcatuita din opt episoade, marcand un numar simetric de "intrari" si "iesiri" din real in ireal. Comentatorul mentionat observa ca aici este vorba de un itinerariu spiritual: Viata si Moarte, Profan si Sacru, nuvela fiind (asa cum sustin si alti comentatori), o alegorie a mortii sau a trecerii spre moarte.

a1) Subiectul evidentiaza, dintru inceput, existenta a doua planuri: profan si sacru (ultimul fiind realizat prin insertia unor mituri).

intr-o dupa amiaza torida de vara, un profesor de pian (pe nume Gavrilescu) se indreapta spre casa, venind- de la o meditatie, de pe strada Preoteselor. Astfel, in realitatea profana apare primul insemn al sacrului: numele strazii "aminteste de vestalele care intretineau focul in templul zeitei Vesta; popasul pe care Gavrilescu il facuse pe aceasta strada poate echivala cu o purificare in vederea unei "calatorii" care, in multe traditii ale lumii, cuprinde Infernul, Purgatoriul si Paradisul.

In tramvai, Gavrilescu vorbeste cu ceilalti calatori, temele preferate fiind caldura si colonelul Lawrance; numele acestuia din urma, profesorul il auzise de la niste studenti ("oameni culti", adica initiati) care povesteau ca, undeva in Arabia, arsita l-a lovit pe colonel, ca o sabie, in crestet. In termenii mitului, studentii sunt niste "mesageri" care prevestesc apropiata moarte si a lui Gavrilescu.

Pe masura ce discutia din tramvai se deruleaza, profesorul simte nevoia sa faca marturisiri: "Pentru pacatele mele sunt profesor de pian. Zic pentru pacatele mele, adauga incercand sa zambeasca, pentru ca n-am fost facut pentru asta. Eu am o fire de artist".

Gum tramvaiul tocmai trecea pe langa gradina unor tiganci, calatorii discuta, oarecum misterios, despre acest spatiu. Amintindu-si ca si-a uitat servieta cu partituri la eleva sa Otilia, profesorul coboara cu intentia de a lua tramvaiul in sens invers; arsita si mirosul de asfalt topit (pe care je regaseste in strada), il gonesc spre urmatoarea statie (la care nu va mai ajunge).

Cuvintele rostite de Gavrilescu ("Prea tarziu!") arata ca timpul omului si cel al realitatii au devenit

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

neconcordante.

a2) in acest punct, realul trece in fantastic, intrucat profesorul intra intr-un spatiu in care miraculosul se imbina cu bizarul.

Atras irezistibil de gradina racoroasa a tigancilor, Gavrilescu intra; aceasta "insula" de umbra neasteptata ii provoaca "un infinit sentiment, de intensa tristete", ea fiind un spatiu in care "iar a stat ceasul" (apartinand prin urmare, eternitatii). Aici isi va cauta profesorul vocatia pierduta (conditia de creator irosita din pricina pacatelor sale, cum marturisea el insusi); si tot aici, amintirea marii lui iubiri pentru Hildegard il va stapani ca o chemare.

Trecand pe langa baba care pazea poarta, Gavrilescu intra in bordei; intreaga lui aventura din acest spatiu intortocheat nu este altceva decat o prelucrare a mitului labirintului. La inceput, profesorul se simte fericit "parca ar fi fost din nou tanar, si toata lumea ar fi fost a lui, si Hildegard ar fi fost de asemenea a lui". Stare explicabila, deoarece, din Infern, Hildegard (care murise si se afla in primul stadiu al calatorie sale) il atragea in lumea umbrelor, inconjurat de trei fete imbracate in valuri, Gavrilescu este supus la o proba initiatica: sa aleaga, din acest trio (alcatuit dintr-o tiganca, o evreica si o grecoaica), pe cea dintai.

Cum incercarile lui esueaza, profesorul pierde acel "ceva" minunat despre care-i vorbeau fetele. in termenii mitului, acesta ar putea insemna trecerea in alt stadiu (in Purgatoriu), posibila numai dupa ce sufletul lui se intoarce pe pamant pentru a -si recupera pacatele, sau, ar putea insemna alegerea unei "ursitoare" ca si la nastere.

Deocamdata, fiind inca in labirint, Gavrilescu este prins intr-o hora de iele si condus astfel spre locul in care se afla pianul. Amestecul bizar de obiecte printre care rataceste profesorul, ar putea figura, la modul simbolic, un Haos primordial, din care acesta sa renasca in conditia de creator (artist).

Acum se lamuresc si semnificatiile mitologice ale naratiunii: "La sfarsitul lecturii, cand simbolistica grava a povestirii se vede mai limpede, constatam ca baba si fetele trag dupa ele grave umbre mitologice. Baba poate fi Cerberul, vizitiul-luntrasul Caron, iar fetele care-si ascund identitatea-P arcele". (E Simion)

in timpul sederii in bordei, lui Gavrilescu ii este sete (sugestie a dorului dupa apa Lete - aflata in Purgatoriu si avand menirea de a-l spala pe om de pacate si de a-l face sa uite totul).

Trezit cu ajutorul cafelei si dornic sa se intoarca acasa, profesorul constata ca, pe pamant, trecusera mai multi ani. Dezorientat, revine la tiganci, unde il astepta Hildegard (iubita lui din tinerețe) care-l va conduce in moarte.

b) Notele specifice ale fantasticului eliadesc se releva in toata complexitatea lor, la o lectura mai

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

atenta.

in termenii lui Tzvetan Todorov, in nuvela "La tiganci", miraculosul se imbina cu straniul, alcatuind impreuna fantasticul pur. Astfel, iesirea din timp, ratacirea in bordeiul tigancilor, intoarcerea pe pamant s.a. tin de supranatural (miraculos); in acelasi timp, drumul prin labirint, teroarea obiectelor care-l inconjurau pe Gavrilescu, transformarea acestor obiecte in altele, tin de strainiu.

O alta nota a fantasticului eliadesc o constituie insertia mitului (fie autohton, fie strain); acest apel la mitologie ii confera fantasticului un caracter erudit.